



IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU 2020

Mart 2021.



Đ oštovani korisnici, poslovni partneri,
zaposleni i zainteresovane strane,

Ostavljamo za sobom izazovnu godinu. Mjere za suzbijanje korona virusa, u čijem režimu funkcionišemo gotovo deset mjeseci, izmijenile su naše navike, socijalnu rutinu i način ophođenja, dok se izlazak iz krize u koju zapada globalna ekonomija i dalje ne nazire. Uprkos kriznom kontekstu, CEDIS posluje stabilno.

Na ovogodišnji rezultat presudno je uticao pad potrošnje električne energije, naročito u primorskim opštinama tokom ljetnjih mjeseci.

Važan pokazatelj pozitivne dinamike u Kompaniji je i kontinuitet pada gubitaka u distributivnom sistemu, koji je na zadovoljavajućem nivou. Dakle, uprkos ovom višestruko izazovnom periodu, održali smo investicionu dinamiku i uspješno zaključili prvu godinu projekata revitalizacije srednjenaponske i nisko-naponske mreže.

Podsjećam, da su sredstva opredijeljena za realizaciju projekata fokusiranih na revitalizaciju distributivne mreže, uključujući i ona već utrošena, projektovana na 50 miliona eura. Osim aktivnosti na revitalizaciji, trenutno je aktivno preko 200 investicionih projekata za koje je u toku izvođenje radova na objektima, ili priprema projektne dokumentacije, odnosno tenderski postupak ili rješavanje imovinsko-pravnih odnosa.

U okolnostima COVID pandemije zdravlje zaposlenih smo postavili kao prioritet. Komunikacija sa korisnicima je u kratkom roku usmjerena na "online" režim, dok je interna kompanijska komunikacija organizovana uz dosljedno poštovanje zvaničnih mjera i preporuka za suzbijanje virusa. Distanca i dislociranost samo su potvrdile koheziju i organizacionu fleksibilnost našeg CEDIS tima. Pokazali ste odgovornost, požrtvovanost, visok stepen radne discipline i "od kuće", zbog čega zavrijeđujete posebnu zahvalnost i poštovanje. Kriza je uvijek i šansa za rekapitulaciju, preispitivanje, analizu koja, ako se konstruktivno iskoristi, može biti kvalitetna osnova za buduća postignuća. Međutim, prije nego zakoračimo u nove projekte i planove, treba se prisjetiti i sačuvati uspomenu na drage kolege koje, nažalost više nisu sa nama.

Zato čuvajte svoje i zdravlje svojih bližnjih, a ostalo će uslijediti!

Zoran Đukanović

Izvršni direktor

SADRŽAJ

1. O NAMA	1
1.1 Opšte informacije o Društvu.....	1
1.2 Osnovna/pretežna i pomoćne djelatnosti poslovanja	1
1.3 Osnovni proizvodi i usluge koje Društvo nudi	1
1.4 Vlasništvo i struktura kapitala	2
1.5 Organizaciona struktura.....	2
1.6 Cilj Društva	3
1.7 Vizija.....	3
2. FINANSIJSKA ANALIZA.....	5
2.1 Nacrt Izvještaja nezavisnog revizora.....	5
2.2 Bilans Stanja	8
2.3 Bilans Uspjeha	9
2.4 Racio Pokazatelji.....	11
2.5 Operativni Pokazatelji.....	12
3. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE	16
3.1 Skupština Društva	16
3.2 Odbor direktora	16
3.3 Revizorski odbor.....	17
3.3 Interna revizija.....	17
3.3 Izvršni direktor	17
3.5 Menadžment	18
4. LJUDSKI RESURSI.....	20
5. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	25
6. DRUŠTVENA ODGOVORNOST	28
7. INVESTICIJE	33
8. CILJEVI I PLANOVI	37
9. UPRAVLJANJE RIZICIMA.....	42

01



O NAMA

1. O NAMA

1.1 Opšte informacije o Društvu






OPŠTE INFORMACIJE	
Pravno lice	Crnogorski elektrodistributivni sistem doo
Oblik pravnog lica	DOO
PIB	03099873
PDV	30/31-16162-1
Datum osnivanja	30/06/2016
Adresa sjedišta	Ivana Milutinovića br. 12
Grad	Podgorica
Šifra djelatnosti	3513
Naziv djelatnosti	Distribucija električne energije
Izvršni direktor	Zoran Đukanović

1.2 Osnovna/pretežna i pomoćne djelatnosti poslovanja

Osnovna djelatnost CEDIS-a je distribucija električne energije. Elektroenergetske djelatnosti Društva su propisane Zakonom o energetici, licencama u energetskom sektoru i Statutom CEDIS-a. Crnogorski elektrodistributivni sistem D.O.O. je imalac Licence za distribuciju električne energije, upisane u Registar izdatih Licenci pod rednim brojem L-E-01.

1.3 Osnovni proizvodi i usluge koje Društvo nudi

Ključne djelatnosti Društva su:

-  Distribucija električne energije,
-  Operator distributivne mreže,
-  Izgradnja i održavanje elektroenergetskih objekata,
-  Projektovanje i nadzor,
-  Druge djelatnosti propisane Statutom CEDIS-a

Djelatnost distribucije električne energije je regulisana djelatnost i nadzor nad istom vrši Regulatorna Agencija za Energetiku („RAE“) u skladu sa Zakonom o energetici i podzakonskim aktima.

Distributivni sistem je dio elektroenergetskog sistema koji služi za prenošenje električne energije od prenosne mreže, ili elektrana priključenih na distributivnu mrežu, do krajnjih kupaca i čini ga sistem vodova i postrojenja naponskih nivoa 35 kV, 10 kV i 0,4 kV. Ukupna dužina vodova iznosi oko 19.110km a broj trafostanica iznosi cca 4.887.



Realizacijom osnovnih djelatnosti, CEDIS obezbjeđuje uredno i kvalitetno zadovoljenje potreba potrošača na svim naponskim nivoima, te sigurnu i stabilnu isporuku električne energije privredi i stanovništvu Crne Gore.

1.4 Vlasništvo i struktura kapitala

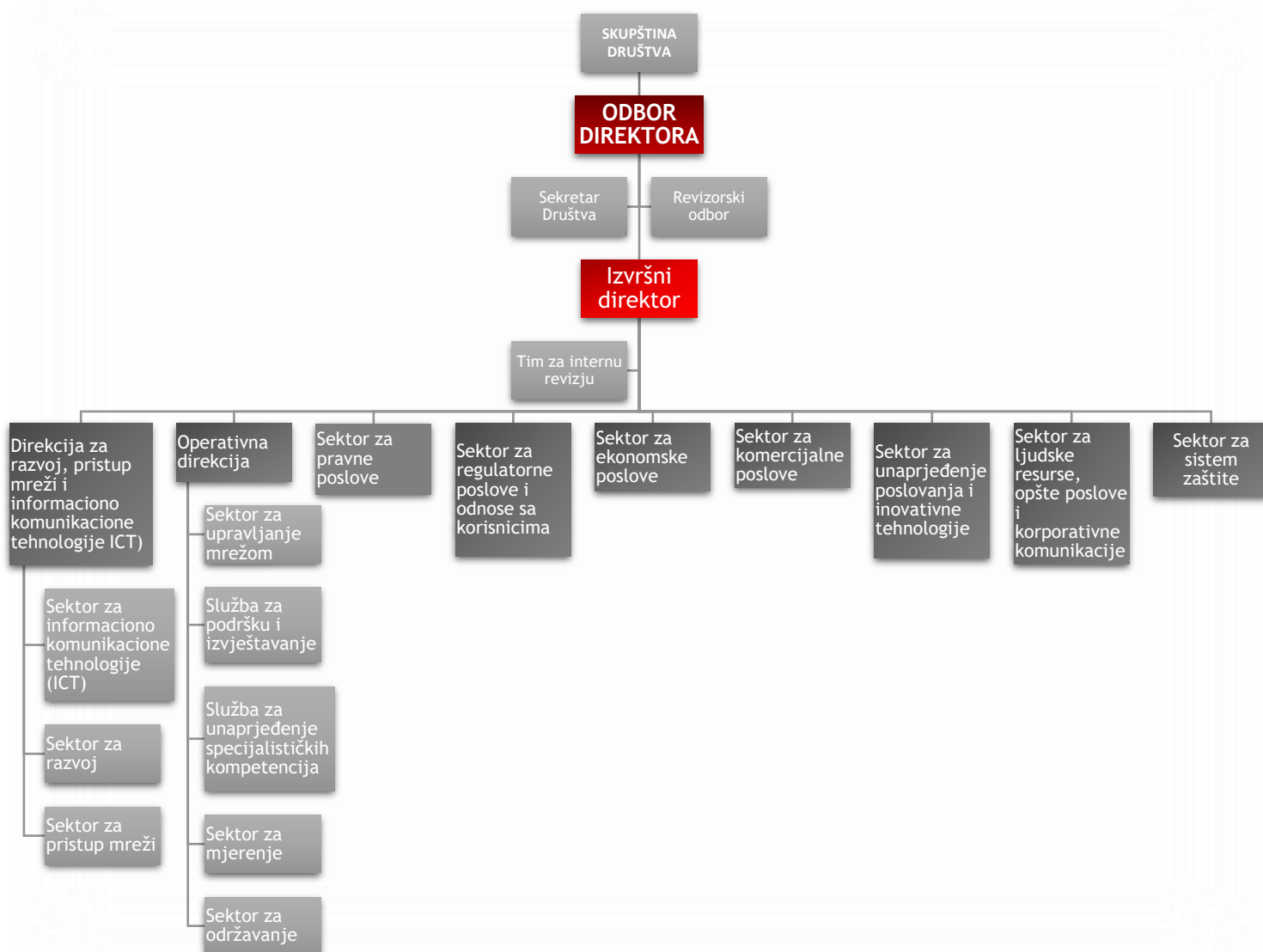
Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica osnovan je 30. juna 2016. godine od strane Elektroprivrede Crne Gore A.D., Nikšić kada je izvršena i registracija Društva kod Centralnog registra privrednih subjekata, u Podgorici, pod registracionim brojem 5-0766918/ 001. Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić je 100% vlasnik Društva. Osnovni kapital Društva iznosi 284.177.711 EUR-a.

1.5 Organizaciona struktura

Organizacionu strukturu Društva čine:

-  Organi Društva;
-  Organizacione cjeline.

Organi Društva su organi upravljanja i rukovodjenja i izvršni organi. Organe upravljanja i rukovodjenja čine Skupština i Odbor Direktora. Odbor direktora je kolektivno tijelo od pet članova i njime rukovodi predsjednik. Izvršni organi su Izvršni Direktor i Sekretar Društva. Djelokrug rada Skupštine, Odbora direktora, Izvršnog direktora i Sekretara Društva utvrđeni su zakonom i Statutom Društva.



1.6 Cilj Društva

Cilj Društva je pouzdana i kvalitetna distribucija električne energije, sa stalnim ulaganjem u mrežu i objekte radi bolje pouzdanosti mreže i jednakih uslova isporuke i kvaliteta električne energije za sve korisnike distributivnog sistema.

1.7 Vizija

Vizija CEDIS-a je da bude siguran i pouzdan, a zatim i društveno odgovoran operator distributivnog sistema koji ostvaruje profit iz regulisane djelatnosti koju obavlja u skladu sa nacionalnim propisima usaglašenim sa regulativom Evropske unije.

02



FINANSIJSKA ANALIZA

2. FINANSIJSKA ANALIZA

2.1 Izvještaj nezavisnog revizora



Tel: +382 20 228 449
Fax: +382 20 228 449
www.bdo.co.me

Bulevar Svetog Petra Cetinskog 149
81000 Podgorica
Crna Gora

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Vlasnicima Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica

Izvještaj o finansijskim iskazima

Mišljenje sa rezervom

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Društva Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica (u daljem tekstu "Društvo"), koji obuhvataju iskaz o finansijskoj poziciji (u daljem tekstu: bilans stanja) na dan 31. decembra 2020. godine i iskaz o ukupnom rezultatu (u daljem tekstu: bilans uspjeha), iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene uz finansijske iskaze koje uključuju sumarni pregled značajnih računovodstvenih politika.

Po našem mišljenju, osim za efekte pitanja navedenog u odeljku *Osnova za mišljenje sa rezervom* našeg izvještaja, priloženi finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju Društva na dan 31. decembra 2020. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori i računovodstvenim politikama objelodanjenim u Napomeni 3. uz finansijske iskaze.

Osnova za mišljenje sa rezervom

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 18. uz finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2020. godine, nekretnine, postrojenja i oprema iskazani po neto sadašnjoj vrijednosti od EUR 344,827,971 (31. decembar 2019. godine: EUR 331,872,260) uključuju sredstva ukupne neto sadašnje vrijednosti od EUR 9,671,585 (31. decembar 2019. godine: EUR 9,585,538) bez odgovarajuće dokumentacije o vlasništvu. Shodno tome, nijesmo bili u mogućnosti da utvrdimo da li bi određene korekcije bile neophodne u vezi sa stanjem navedenih sredstava na dan 31. decembra 2020. godine, i na dan 31. decembra 2019. godine, kao i povezanih pozicija u iskazu o ukupnom rezultatu, iskazu o promjenama na kapitalu i iskazu o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan.

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji ("Službeni list Crne Gore", br. 001/17) i Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti u skladu sa tim standardima detaljnije su opisane u odjeljku našeg izvještaja *Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza*. Mi smo nezavisni u odnosu na Društvo u skladu sa *Etičkim kodeksom za profesionalne računovođe* Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe ("IESBA Kodeks") i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih iskaza u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima i IESBA Kodeksom. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da nam pruže osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na Napomenu 37. uz finansijske iskaze u okviru koje je objelodanjeno da je Društvo podnijelo zahtjev Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS) za registraciju povećanja kapitala Društva po kojem je CRPS dana 26. maja 2020. godine izdao rješenje broj 296816-1-20, kojim se odbija zahtjev Društva za povećanje kapitala. CRPS je nakon razmatranja prigovora od strane Društva donio rješenje broj 5-0766918/015 od 17. februara 2021. godine, a koje se odnosi na promjenu statuta Društva. U odnosu na prethodni statut, promjena je vezana za dokapitalizaciju: novčanog uloga u Društvo od EUR 379,631 i nenovčanog uloga od EUR 4,155,560. Nakon registrovane promjene utvrđen je osnovni kapital na iznos od EUR 288,712,903, a obaveze koje se konvertuju u kapital (Napomena 29) se smanjuju za iznos od EUR 4,522,043 i da sredstva bez odgovarajuće dokumentacije o vlasništvu se smanjuju za iznos od EUR 4,155,560 i sada iznose EUR 5,516,025. Naše mišljenje ne sadrži rezervu po ovom pitanju.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Vlasnicima Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica

Izveštaj o finansijskim iskazima (Nastavak)

Odgovornosti rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih finansijskih iskaza u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori, zasnovanim na Zakonu o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 52/2016), kao i za one interne kontrole za koje odredi da su potrebne za pripremu finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Pri sastavljanju finansijskih iskaza, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti Društva da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, po potrebi, pitanja koja se odnose na nastavak poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira Društvo ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim da to uradi.

Lica ovlašćena za upravljanje su odgovorna za nadzor nad procesom finansijskog izvještavanja Društva.

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza

Naš cilj je sticanje uvjeravanja u razumnoj mjeri o tome da finansijski iskazi, uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške, i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje. Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjeravanja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajan pogrešan iskaz ako takav iskaz postoji. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usled kriminalne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ukoliko se može u razumnoj mjeri očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih finansijskih iskaza.

Kao dio revizije u skladu sa Međunarodnim standardima revizije mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i zadržavamo profesionalni skepticizam tokom obavljanja revizije.

Mi takođe:

- Identifikujemo i procjenjujemo rizike od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške, osmišljavamo i obavljamo revizijske postupke koji su prikladni za te rizike, i pribavljamo dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat kriminalne radnje je veći nego za pogrešne iskaze nastale usled greške, zato što kriminalna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje interne kontrole.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola Društva.
- Vršimo procjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Vlasnicima Crnogorski elektrodistributivni sistem d.o.o., Podgorica

Izveštaj o finansijskim iskazima (Nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza (Nastavak)

- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i da li, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Društva da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u našem izvještaju revizora skrenemo pažnju na odgovarajuća objelodanjivanja u finansijskim iskazima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da Društvo prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo ocjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja finansijskih iskaza, uključujući i objelodanjivanja, kao i da li su u finansijskim iskazima prikazane osnovne poslovne promjene i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vrijeme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući i značajne nedostatke u internim kontrolama koje smo identifikovali tokom naše revizije .

Izveštaj o drugim zakonskim i regulatornim zahtjevima

Rukovodstvo Društva je odgovorno za sastavljanje i tačnost priloženog godišnjeg Izvještaja menadžmenta u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu. U skladu sa Zakonom o reviziji, naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti godišnjeg Izvještaja menadžmenta Društva za 2020. godinu sa finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu koji su bili predmet revizije. Naši postupci u tom pogledu su bili ograničeni samo na ocjenu usaglašenosti finansijskih informacija sadržanih u godišnjem Izvještaju menadžmenta sa revidiranim finansijskim iskazima.

Po našem mišljenju, finansijske informacije objelodanjene u godišnjem Izvještaju menadžmenta Društva za 2020. godinu usklađene su, po svim materijalno značajnim pitanjima, sa finansijskim iskazima Društva za 2020. godinu koji su bili predmet revizije i sastavljen je u skladu sa Zakonom o računovodstvu.

Podgorica, 24. mart 2021. godine


Milovan Popović
Ovlašćení revízor



2.2 Bilans Stanja

CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM DOO, PODGORICA

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICJI (BILANS STANJA)

Na dan 31. decembra 2020. godine

U EUR

AKTIVA	Napomena	31. 12. 2020	31. 12. 2019
STALNA IMOVINA		346,815,861	333,770,537
Nematerijalna ulaganja	17	1,294,735	1,230,112
Nekretnine, postrojenja i oprema	18	344,827,971	331,872,260
Dugoročni Finansijski Plasmani I Dugoročna Potraživanja	20	693,155	668,165
ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA		197,539	178,330
OBRTNA SREDSTVA		76,651,166	100,170,778
Zalihe	21	9,202,034	11,821,494
Potraživanja	22	16,275,299	28,365,663
Kratkoročni finansijski plasmani	23	40,700,000	47,200,000
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	24	9,562,097	11,655,221
Stalna sredstva namjenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno	19	911,736	1,128,400
AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	25	233,326	240,972
UKUPNA AKTIVA		423,897,892	434,360,617
PASIVA			
KAPITAL		328,886,121	332,225,435
Kapital	26	284,177,711	284,177,711
Zakonske rezerve		-	(161,632)
Pozitivne revalorizacione rezerve		43,401,595	42,921,685
Nerasporedjena dobit		1,306,814	5,287,671
Gubitak ranijih godina		-	-
DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE		43,930,923	50,816,075
Dugoročna rezervisanja	27	7,599,005	10,721,914
Dugoročni krediti	28	26,033,744	29,983,952
Ostale dugoročne obaveze	29	10,298,175	10,110,209
Odložene poreske obaveze		5,446,728	5,585,119
KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE	34	1.086.635	-
20,510,693		21,579,301	
Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	28	685,933	685,933
Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	28	3,264,275	3,264,275
Primljeni avansi, depoziti i kaucije	30A	11,104	1,111
Obaveze prema dobavljačima	30B	11,301,376	12,459,615
Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	30C	2,753,928	3,133,029
Ostale obaveze iz poslovanja	30D	36,175	53,898
Ostale kratkoročne obaveze	31	2,194,873	1,981,439
Poreske obaveze	32	262,728	2
PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	33	24,036,792	24,154,687
UKUPNA PASIVA		423,897,892	434,360,617

2.3 Bilans Uspjeha

CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM DOO, PODGORICA

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU (BILANS USPJEHA)
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2020. godine
U EUR



Napomena	01.01.- 31.12.2020	01.01.- 31.12.2019	
1. Prihodi od prodaje - neto prihod	6	93,566,606	99,667,430
2. Ostali prihodi iz poslovanja		6,066,999	2,954,975
a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	7A	877,503	807,153
b) Ostali prihodi iz poslovanja	7B	5,189,496	2,073,551
c) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine	7C	-	74,272
5. TROŠKOVI IZ POSLOVANJA		(69,964,599)	(73,860,933)
Nabavna vrijednost prodate robe i troškovi materijala	8	(22,429,692)	(26,808,379)
Ostali troškovi poslovanja (amortizacija, rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	9	(47,534,907)	(47,052,553)
6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi		(25,452,146)	(25,095,711)
a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	10A	(15,108,512)	(15,035,614)
b) Troškovi poreza i doprinosa	10B	(10,343,634)	(10,060,097)
1/ Troškovi poreza		(2,350,815)	(2,406,541)
2/ Troškovi doprinosa za penzije		(4,901,145)	(4,571,856)
3/ Troškovi doprinosa		(3,091,674)	(3,081,700)
7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine (osim finansijske)		(34,972)	-
b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja obrtne imovine (osim finansijske)	11	(34,972)	-
8. Ostali rashodi iz poslovanja	12	(3,328,883)	(1,189,132)
POSLOVNI REZULTAT		853,006	2,476,629
10. Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne razlike i efekti ugovorene zaštite)		571,028	470,653
c) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	13A	571,028	470,653
11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite		2,786	5,461
c) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od nepovezanih pravnih lica	13B	2,786	5,461
12. Vrijednosno usklađivanje kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine		(517,419)	(103,773)
a) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	14A	-	113,109
b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	14B	(517,419)	(216,882)

CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM DOO, PODGORICA

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU (BILANS USPJEHA)
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2020. godine
U EUR

13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite		(297,477)	(385,883)
a) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	15A	(143,424)	(167,949)
c) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima	15B	(154,053)	(217,935)
FINANSIJSKI REZULTAT		(241,081)	(13,542)
REZULTAT IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA		611,925	2,463,087
14. PORESKI RASHOD PERIODA		157,600	132,785
Tekući porez na dobit	16	-	-
Odloženi poreski prihodi ili rashodi	16	157,600	132,785
15. DOBITAK ILI GUBITAK NAKON OPOREZVANJA		769,525	2,595,873
BRUTO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA POVEZANIH SA KAPITALOM		729,529	17,801
Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova definisanih naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa definisanim planovima penzionih naknada		729,529	17,801
ODLOŽENI PORESKI RASHODI ILI PRIHODI PERIODA U VEZI SA DRUGIM STAVKAMA REZULTATA POVEZANIM SA KAPITALOM		-	-
NETO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA POVEZANIH SA KAPITALOM		729,529	17,801
NETO SVEOBUHVAJNI REZULTAT		1,499,054	2,613,674

Napomene na stranama od 9 do 51
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Priloženi finansijski iskazi su odobreni za izdavanje od strane Izvršnog direktora Društva na dan 11.03.2021. godine i potpisani su u ime rukovodstva Društva od strane:

Lice odgovorno za
sastavljanje finansijskih
iskaza

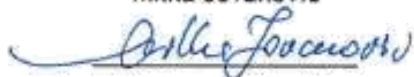
Rukovodilac Sektora
za ekonomske
poslove

Izvršni direktor

Milka Jovanović

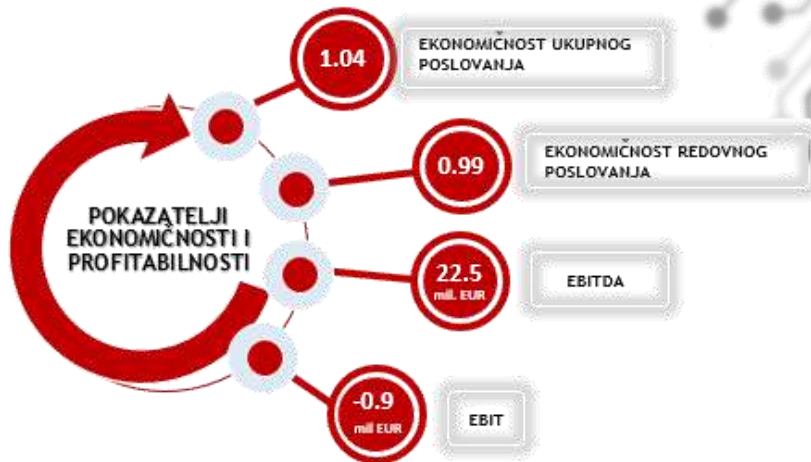
Vjera Radović

Zoran Đukanović





2.4 Racio Pokazatelji



Pandemija Corona virusa je znatno uticala na rezultat Društva u 2020. godini.

Ekonomičnost ukupnog poslovanja ukazuje na odnos ukupnih prihoda i rashoda, dok ekonomičnost redovnog poslovanja pokazuje odnos poslovnih prihoda i rashoda. Društvo

posluje uspješno, ukoliko su ovi koeficijenti veći od 1. Tokom 2020. godine došlo je do smanjenja vrijednosti EBIT-a, najvećim dijelom zbog pandemije. EBITDA je manja za oko EUR 2.2 miliona u odnosu na isti period prethodne godine.

Koeficijent zaduženosti pokazuje da li preduzeće može iz svoje imovine da isplati obaveze. Ovaj koeficijent bi trebalo da bude manji ili jednak jednoj polovini tj. 0.5 da bi se smatrao pozitivnim parametrom. U slučaju CEDIS-a, za 2020. godinu ovaj koeficijent je 0.13, što pokazuje da Društvo može izmiriti obaveze iz sopstvene imovine.

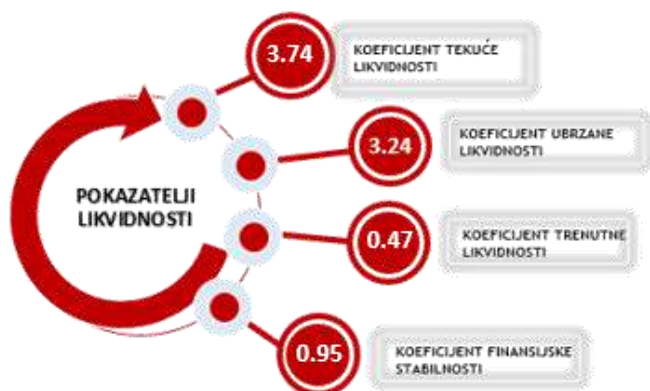
Finansijski leveridž predstavlja parameter koji pokazuje da li Društvo može da odgovori na svoje finansijske obaveze, tako što prikazuje u kolikoj mjeri društvo finansira svoje aktivnosti kroz dug, odnosno kroz kapital. Veći koeficijent znači i veći rizik za vlasnike društva. Pokazatelj vrijednosti 0.17 za 2020. godinu znači da je CEDIS preduzeće koje se većinom finansira iz sopstvenih sredstava.

Faktor zaduženosti pokazuje koliko bi godina trebalo Društvu da, uz postojeće uslove poslovanja i ostvarivanje dobiti, može izmirivati svoje ukupne obaveze. Kontrolni parametar je 5 godina, odnosno, ukoliko je društvo sposobno da izmiri svoje ukupne obaveze u periodu do 5 godina, ono je solventno i nije prezaduženo. Faktor zaduženosti za 2020. godinu iznosi 2.29, što je znatno manje od referentnog faktora 5.



Koeficijent trenutne likvidnosti prikazuje da li je društvo generisalo dovoljno gotovine da bi odgovorilo na svoje kratkoročne obaveze. Koeficijent od 0,47 pokazuje da je CEDIS na zadovoljavajućem nivou trenutne likvidnosti.

Tekuća likvidnost CEDIS-a je na odgovarajućem nivou, s obzirom na to da je u periodu od 2018 do 2020. godine iznosila više od standarda 2, što znači da Društvo može nesmetano da izmiruje svoje kratkoročne obaveze. Takođe, koeficijent ubrzane likvidnosti koji je veći od parametra 1, pokazuje da je Društvo likvidno.

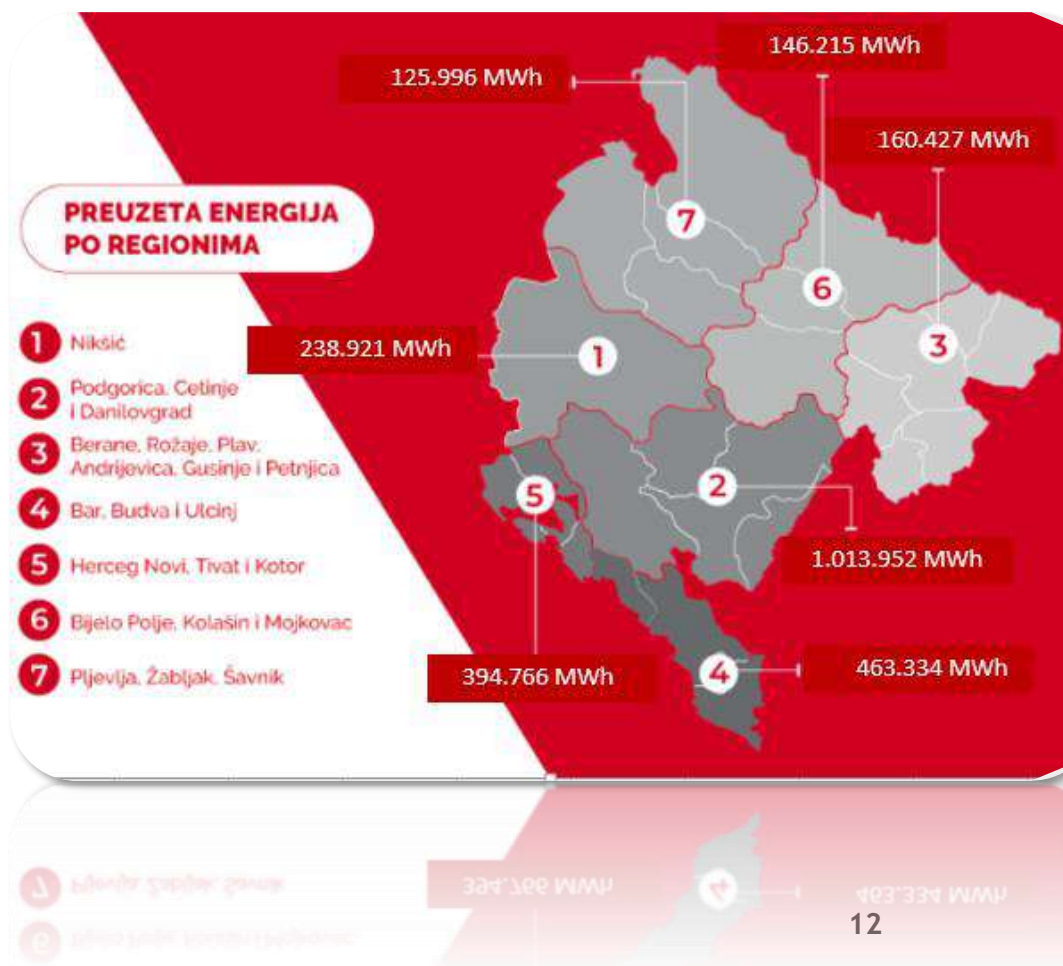
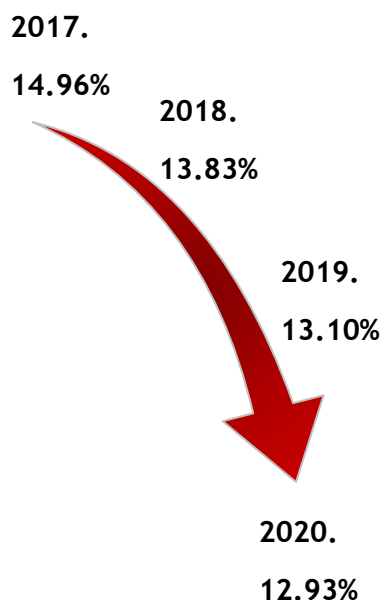


Što se tiče finansijske stabilnosti, imajući u vidu da je referentna vrijednost finansijski stabilnog društva manja ili jednaka od 1, možemo reći da je CEDIS finansijski stabilno društvo.

2.5 Operativni Pokazatelji

Bruto ostvarena distributivna potrošnja u 2020. godini iznosila je 2.544 GWh, dok je neto ostvarena distributivna potrošnja za isti period iznosila 2.215 GWh.

Nastavljen je trend smanjenja gubitaka električne energije, i u 2020. godini iznosili su 12.93% bruto distributivne potrošnje, dok je prethodne godine ovaj parameter iznosio 13.10%.



UGOVORI I NABAVKE



Samo u 2020. godini pokrenuto je 100 tendera procjenjene vrijednosti nabavke od EUR 51.2 miliona. U izvještajnom periodu zaključeno je 66 ugovora, 28 postupaka je obustavljeno, nema tendera pod žalbom dok su 64 u toku. Takođe, kod jednostavnih nabavki došlo je do smanjenja u odnosu na prethodne godine. U 2020. godini je broj predmeta iznosio 125, što je za 36 manje u odnosu na prethodnu i za 60 predmeta manje u odnosu na 2018. godinu.

POTROŠAČI



Broj potrošača tj. obračunskih mjernih mjesta na dan izvještavanja iznosio je 404.775.

Procenat očitosti u decembru mjesecu 2020. godine iznosio je 93.24% dok je prosječna očitost na nivou godine iznosila 93.30%. Stepenn očitosti je u konstantnom porastu prije svega uslijed realizacije projekta AMM tj. instalacije novih AMM brojila kojima je pokriveno preko 82% potrošača.

ODRŽAVANJE



Sektor za održavanje je u 2020. godini, osim tekućeg i havarijskog održavanja, odgovarao i na zahtjeve korisnika.

Kroz direktnu komunikaciju sa korisnicima, u 2020. godini izvršeno je 7.425 intervencija, dok je tekućim i havarijskim održavanjem zamijenjeno 6.781 stubova. Takođe kroz dio projekta revitalizacije zamijenjeno je 3.638 stubova.

Radovi na tekućem održavanju protekli su redovnim tokom, uprkos lošim vremenskim uslovima. Havarijsko održavanje u 2020. godini bilo je jačeg intenziteta. Nestabilni vremenski uslovi obilježili su šest mjeseci 2020. godine i to prije svega u sjevernom i centralnom regionu.



PRISTUP MREŽI

Sektor za pristup mreži je u 2020. sklopio 7.066 ugovora o priključenju korisnika na distributivni sistem sa novim legalnim potrošačima, 1.258 ugovora sa novim nelegalnim potrošačima, dok je po osnovu zahtjeva EPCG funkcionalne cjeline (FC) Snabdijevanje sklopljeno 9.282 ugovora o priključenju postojećih potrošača a vezanih za promjenu imena i aktivaciju neaktivnih potrošača.

U toku 2020. priključeno je 10 mHE ukupno instalisane snage 17,9 MVA, kao i 2 solarne elektrane kapaciteta 246 kVA i 4 priključenja kupaca - proizvođača ukupne instalisane snage 87kVA.



PRAVNI POSLOVI

U Sektoru za pravne poslove, između ostalog, obavljaju se i poslovi na utuženju i zastupanju u parničnim, izvršnim, krivičnim i prekršajnim predmetima i ukupan broj aktivnih predmeta na dan 31.12.2020.godine po svim navedenim osnovima iznosi 3.120 predmeta.

U okviru obavljanja ovih poslova u izvještajnom periodu naročito je bio izražen problem kada je protiv DOO „CEDIS“ Podgorica bio pokrenut veliki broj sudskih sporova po osnovu faktičke eksproprijacije. To su sporovi u kojima je tužilac zahtijevao naknadu za zauzeto zemljište na kojima su izgrađeni energetske objekti (trafostanice, podzemni i nadzemni VN i NN vodovi), pri čemu se radi o objektima izgrađenim prije više od 20 ili 40 godina. U ovim sporovima sudovi su dosudjivali naknade i broj tužbi se stalno uvećavao tako da smo u jednom periodu po ovom osnovu imali 425 tužbi. Ovakav rast broja sporova poprimio je alarmantne razmjere, pri čemu pored naknada koje smo plaćali za zauzeto zemljište značajni su bili i iznosi advokatskih troškova koji su proisticali iz ovih sporova.

Tada Sektor za pravne poslove preduzima sve aktivnosti u cilju smanjenja tužbi iz ovog osnova obraća se svim relevantnim državnim institucijama kako bi se sudska praksa u ovim predmetima izmijenila. U tim svojim aktivnostima Sektor je uspio na način što je dobijen zvaničan stav od strane Vrhovnog suda Crne Gore koji mijenja sudsku praksu u ovim predmetima. Na kraju 2020. godine, broj predmeta po ovom osnovu značajno je smanjen - broj aktivnih predmeta iznosi 109, broj okončanih predmeta u našu korist je 448 (što iznosi EUR 830.980), a broj okončanih predmeta na našu štetu iznosi 49 (što iznosi EUR 209.766).

Takođe ukazujemo i na činjenicu da je u periodu od decembra 2020. godine do polovine januara 2021. godine zbog višednevnog nestanka električne energije usled velikih vremenskih nepogoda pred Osnovnim sudom u Plavu podnijeto je 770 predloga za obezbjeđenje dokaza, a kod nadležne službe CEDIS-a oko 1.600 zahtjeva za naknadu štete iz osnova od odgovornosti iz djelatnosti.

03



KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

3. KORPORATIVNO UPRAVLJANJE

IZJAVA O KORPORATIVNOM UPRAVALJANJU

Pravila korporativnog upravljanja u kompaniji zasnivaju se na relevantnim odredbama Zakona o privrednim društvima i Statuta kompanije i drugih internih procedura kojih se kompanija u potpunosti pridržava.

Upravljanje i nadzor nad organizacijom, poslovanjem i kontrolom kompanije sprovodi se putem Skupštine Društva, Odbora direktora, Revizorskog odbora, Izvršnog direktora, Sekretara kompanije, Tima za internu reviziju i eksterne revizije.

3.1 Skupština Društva

Skupština Društva je najviši organ Društva koji donosi, mijenja i dopunjava Statut, bira i razrješava članove Odbora direktora, imenuje nezavisnog revizora, donosi odluke o raspolaganju imovinom Društva (kupovina, prodaja, zakup, zamjena, sticanje ili na drugi način raspolaganje) čija je vrijednost veća od 10% osnovnog kapitala Društva (imovina velike vrijednosti), Odobrava zaključenje ugovora u vezi sa kupovinom imovine od Osnivača u svim slučajevima kada isplata prevazilazi jednu desetinu (1/10) osnovnog kapitala Društva utvrdjenog Statutom, Donosi investicione odluke vrijednosti preko jedne desetine (1/10) osnovnog kapitala Društva, usvaja godišnje finansijske izvještaje, Izvještaj revizora i Godišnji izvještaj o poslovanju, odlučuje o politici naknada i o naknadama članova Odbora direktora, odlučuje o raspodjeli dobiti i raspodjeli dividende, odlučuje o povećanju i smanjenju kapitala i drugim pitanjima u skladu sa zakonom. Uloga, odgovornosti, učesće, redovni ili vanredni kvorum učesnika, predsjedavanje, dnevni red i vođenje postupaka Skupštine Društva opisani su Statutom i Poslovníkom o radu Skupštine Društva.

Skupštinu akcionara predstavlja Odbor Direktora Elektoprivrede Crne Gore, kao 100% -og vlasnika Crnogorskog Elektrodistributivnog Sistema d.o.o.

3.2 Odbor direktora

Odbor direktora je kolektivni organ upravljanja i rukovodjenja Društva koji bira Skupština Društva. Odbor direktora sprovodi odluke Skupštine Društva, formuliše razvojnu politiku i strategiju kompanije, prati i kontroliše upravljanje kompanijom, obezbjeđuje sistem interne kontrole, određuje organizaciju kompanije, donosi odluke o investicijama u skladu sa Statutom Društva, usvaja godišnje planove poslovanja. Odbor direktora se sastoji od pet (5) članova koje bira Skupština Društva na period od jedne (1) godine i njime rukovodi Predsjednik Odbora direktora.

Predsjedavajući Odbora direktora ovlašćen je da: saziva i predsjedava sjednicama Odbora direktora, zadužen je za sprovođenje odluka Odbora direktora, obavlja poslove pripreme programa i razvojne strategije kompanije, koordinira i sprovodi poslovnu saradnju sa domaćim i stranim partnerima i međunarodnim organizacijama, obezbjeđuje informacije o cjelokupnom radu i poslovanju kompanije Odboru direktora u najkraćem roku.

Uloga, odgovornosti, predsjedavanje, dnevni red i vođenje postupaka Odbora direktora opisani su Statutom i Poslovníkom o radu Odbora direktora.

Odbor Direktora CEDIS-a čine:

1. Miodrag Čanović - Predsjednik
2. Zoran Đukanović - Član
3. Marko Radulović - Član
4. Emil Đokić - Član
5. Veselin Grbović - Član

3.3 Revizorski odbor

Odbor direktora Društva imenuje Revizorski odbor.

Cilj Revizorskog odbora je da podrži Odbor direktora u ispunjavanju svojih odgovornosti koje se odnose na finansijsko izvještavanje, sisteme interne kontrole, proces revizije i usklađenost sa zakonskom regulativom i kodeksom ponašanja. Revizorski odbor prati sledeće postupke u kompaniji: efikasnost upravljanja rizicima, efikasnost sistema internih kontrola, korporativno finansijsko izvještavanje, aktivnosti interne i nezavisne eksterne revizije.

Revizorski odbor se sastoji od tri (3) člana a Predsjednik se bira izmedju samih članova. Sastav Revizorskog odbora Društva na 31.12. 2020. godine bio je:

- Žana Kasalica
- Ljubica Popović
- Radmila Damjanović

3.3 Interna revizija

Internu reviziju vrši Tim za internu reviziju kroz radna mjesta čiji je djelokrug rada utvrđen Zakonom. Zadatak Tima za internu reviziju je da obezbijedi, putem periodičnih procjena, da su identifikacione procedure i upravljanje rizicima koje sprovodi menadžment, adekvatnog karaktera, da sistem interne kontrole djeluje efikasno i da su informacije koje se prenose Izvršnom direktoru u odnosu na sistem interne kontrole pouzdane i odgovarajućeg kvaliteta.

Tim za Internu reviziju prati implementaciju preporuka koje je sačinila u postupku interne revizije. Ukoliko postoje, povezani zaključci se periodično saopštavaju izvršnom direktoru i Revizorskom odboru.

3.3 Izvršni direktor



ZORAN ĐUKANOVIĆ

Rođen je 1964. godine u Nikšiću. Osnovnu i srednju školu završio je u Podgorici, a Elektrotehnički fakultet, smjer energetika, na Univerzitetu Crne Gore 1989. godine. Od aprila 1990.godine radio je kao operativni dispečer u Dispečerskom centru. U Nacionalnom dispečerskom centru (NDC) obavljao je, između ostalih, poslove izrade softvera za energetske obračune i prognoze i radio na usavršavanju i doradi podataka, kao koautor, zajedno sa kolegama iz NDC-a.

Za šefa Službe za operativno upravljanje i vođenje elektroenergetskog sistema u NDC-u imenovan je u februaru 2004. godine, a za direktora FC Prenos u julu 2005.godine. Za predsjednika Odbora direktora AD Prenos izabran je 1. aprila 2009.godine, a na funkciju glavnog operativnog direktora EPCG postavljen je u julu 2011.godine, dok je u periodu od juna 2008. do juna 2009. bio član Odbora direktora EPCG.

U februaru 2013.godine, Đukanović je imenovan za v. d. direktora FC Distribucija a od juna 2015. u FC Distribucija je obavljao funkciju direktora, dok je od osnivanja CEDIS-a, u junu 2016., i izvršni direktor I član Odbora direktora Društva.

3.5 Menadžment



RADOSAV KOVAČEVIĆ
Sektor za unapređenje
poslovanja I inovativne
tehnologije



GVOZDEN FILIPOVIĆ
Operativna Direkcija



DRAGAN KNEŽEVIĆ
Sektor za odnose sa regulatorom
državnim institucijama i
korisnicima distributivnog
sistema



DRAGOSLAV DAMJANOVIĆ
Direkcija za razvoj, pristup
mreži I ICT



VJERA RADOVIĆ
Sektor za ekonomske poslove



RANKO VOJINOVIĆ
Sektor za komercijalne
poslove



ZORAN RAKOČEVIĆ
Sektor za pravne poslove



MAGDALENA VUKČEVIĆ
Sektor za ljudske resurse, opšte
poslove i korporativne
komunikacije

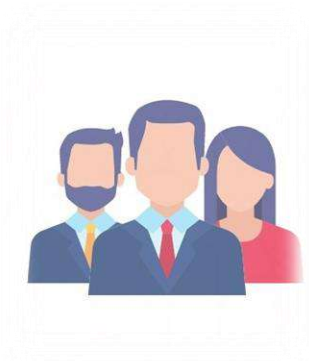


MILAN MARJANOVIĆ
Sektor za sistem zaštite



LJUDSKI RESURSI

4. LJUDSKI RESURSI



3% povećanje broja zaposlenih u odnosu na 31.12.2019.



82 Nova zaposlena u odnosu na 31.12.2019.



10% ukupnog broja zaposlenih čine lica mlađa od 30 godina.



28% ukupnog broja zaposlenih imaju VII stepen stručne spreme.



17 pripravnika Vladinog programa stručnog osposobljavanja je odradilo u Cedis-u pripravnički staž tokom 2020.

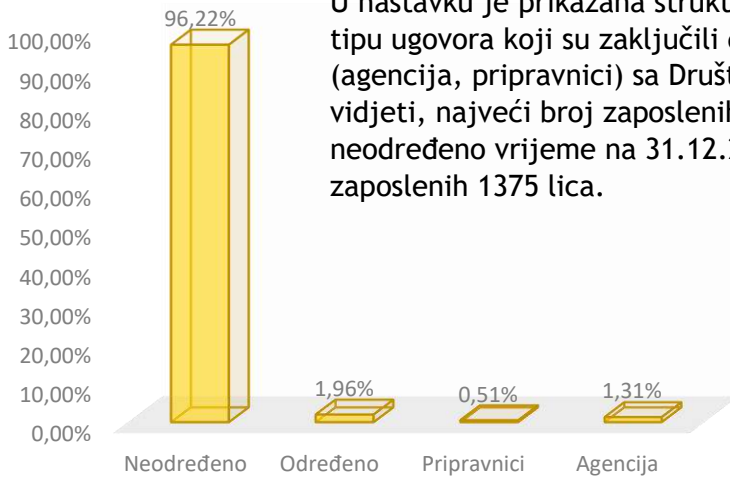


16% ukupnog broja zaposlenih čine žene.

Ukupan broj zaposlenih u Društvu na dan 31. decembar 2020. godine je 1375. Društvo koristi usluge agencije za ustupanje zaposlenih, te je po ovom osnovu zaposleno 18 lica.



STRUKTURA ZAPOSLENIH PREMA TIPU UGOVORA

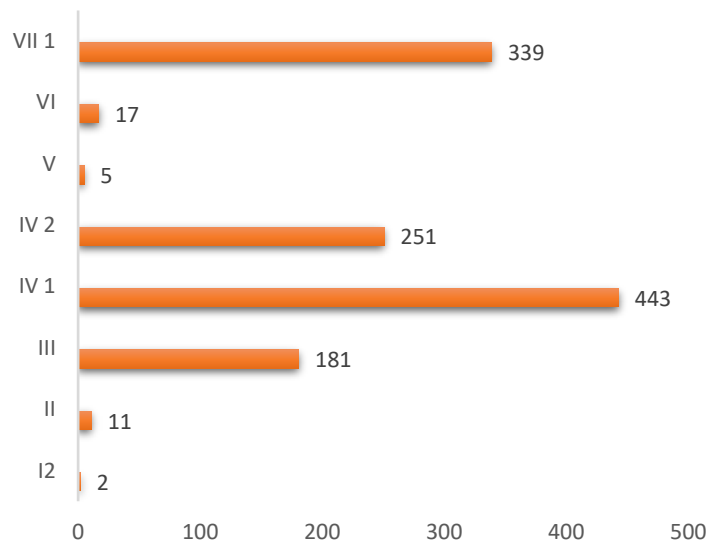


U nastavku je prikazana struktura zaposlenih prema tipu ugovora koji su zaključili direktno ili indirektno (agencija, pripravnici) sa Društvom. Kao što se može vidjeti, najveći broj zaposlenih je sa ugovorom na neodređeno vrijeme na 31.12.2020., od ukupno zaposlenih 1375 lica.



KVALIFIKACIONA STRUKTURA ZAPOSLENIH

Većina zaposlenih u CEDIS-u ima IV1 nivo kvalifikacije, a znatan je i broj onih sa VII1 nivoom kvalifikacije, kao što se može vidjeti u prikazu iznad, koji prikazuje kvalifikacije prosječnog broja zaposlenih na neodređeno vrijeme (bez zaposlenih preko agencije) tokom 2020.





PROFESIONALNI RAZVOJ ZAPOSLENIH

U 2020. godini usljed globalne pandemije kao prepreke prilikom organizovanja različitih vrsta obuka, iste su sprovedene u manjem obimu, u odnosu na prethodne godine, i na način koji je u datim okolnostima bio moguć - uz manji broj učesnika, ili putem online platformi. I pored navedenog zaposleni su prošli kroz više vrsta specijalističkih obuka.

Specijalističke obuke su vršene u raznim oblastima: zaštita na radu (URS, ELI, GRI, ZS), uskostručna obuka za zaposlene u Direkciji za razvoj, pristup mreži i informaciono-komunikacione tehnologije (rad na DigSILENT softveru), zaposleni u Operativnoj direkciji pohađali su konferenciju GNP- Građevinarstvo - nauka i praksa.

Organizovani su i seminari iz različitih oblasti: radni odnosi (povodom donošenja novog Zakona o radu), edukacija "Poreski savjetnik" za zaposlene Sektora za regulatorne poslove i odnose sa korisnicima, seminar nabavke putem međunarodnih finansijskih institucija EBRD, EIB i WB za oblast poslova javnih nabavki, seminar na temu "Praktična primjena novog Zakona o radu sa tumačenjem njihovih odredbi" kojem su prisustvovali zaposleni u Timu za internu reviziju.

U periodu pogoršane epidemiološke situacije, obuke su se organizovale putem online modela, kao jedine mogućnosti i načina da tako veći broj zaposlenih bude u mogućnosti da pohađa obuke iz različitih oblasti.

Kako je u toku realizacija Projekta Implementacije i sertifikacije integrisanog sistema menadžmenta u skladu sa standardima ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001, putem online platforme organizovan je veći broj ISO obuka iz oblasti: Sistema menadžmenta kvalitetom, Sistema menadžmenta zaštitom životne sredine, Sistema menadžmenta zaštitom zdravlja i bezbjednošću na radu.

Organizovana je i Edukacija putem link - webinar na temu "Elektronska fiskalizacija", edukativni program - integrisano upravljanje građevinskim projektima - BIM, „PRIMO OMEGA“ - GDPR - stručna obuka , obuka ISO/IEC 27001 - eksterni auditor - GDPR nivo DPO, obuka „PRIMO OMEGA“ - ISO/IEC 27001:2013 Sistem menadžmenta bezbjednošću informacijama.

Pored navedenog potrebno je pomenuti i savjetovanja: „Primjena Zakona o fiskalizaciji u prometu roba i usluga sa pratećim pravilnicima“ i „Primjena novog modela tri linije odbrane“ za potrebe Timu za internu reviziju, EDU COM obuka - baze podataka, Kongres računovođa i revizora za potrebe Sektora za ekonomske poslove i CCNA trening - INGRAM Micro za potreba ICT Sektora.



OBUKE

U okviru stručnog osposobljavanja zaključen je niz ugovora. Što se tiče obuka koje se odnose na stručno osposobljavanje zaposlenih iz oblasti zaštite od požara, kroz navedenu obuku prošlo je ukupno 17 zaposlenih. Tokom 2020. godine nastavljene su obuke u Centru za obuku (donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta naziv ove OJ izmijenjen je i glasi „Služba za unaprjeđenje specijalističkih kompetencija). Centar je formiran u maju 2019. godine, sa osnovnim ciljem osposobljavanja novozaposlenih u Operativnoj direkciji za samostalno obavljanje radnih

zadataka. Obuka se organizuje za zaposlene koji obavljaju poslove tehničkih procesa. Ukupan broj zaposlenih koji je u 2020. godini prošao obuku u Centru za obuku je **142**.

U 2020. godini kroz različite vrste obuka prošlo je ukupno **227** zaposlenih.

RAZVOJ ORGANIZACIJE



Osim razvoja zaposlenih radilo se i na razvoju organizacije i regulisanju procesa, pa je u 2020. godini donijeto ukupno **22** interna akta koji definišu različite oblasti. Ukupan broj trenutno važećih internih akata je **102**.

Interni akti su usklađivani i sa novodonijetim propisima od značaja prvenstveno Zakonom o radu i Zakonom o privrednim društvima.

Takođe, akti su usklađeni i sa standardima ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001, a što su bili zahtjevi Projekta Implementacije i sertifikacije integrisanog sistema menadžmenta, koji se realizuje u Društvu.

U novembru 2020. godine, postupajući u skladu sa važećim Zakonom o radu, usvojen je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Nakon njegovog donošenja interni akti Društva usklađeni su sa istim. Ukupan broj akata koji su usklađivani sa standardima ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001, kao i sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta je **59**.

Među internim aktima donijetim u 2020. godini potrebno je pomenuti one koji se odnose na integrisani sistem menadžmenta, zatim veći broj procedura koje regulišu poslove Sektora za sistem zaštite: upravljanje aspektima životne sredine, identifikacija opasnosti, organizacija i koordinacija mjera zaštite na radu, identifikacija i upravljanje vanrednim događajima; donijeti su i akti koji se odnose na Projekat revitalizacije SN i NN mreže, tu je i Uputstvo o izradi trogodišnjeg plana investicija, kao i Procedura Sektora za ekonomske poslove (Planiranje, prognoze i izvještavanje).

Od značaja je i novodonijeta Procedura praćenja zakona, podzakonskih i drugih akata. U skladu sa istom imenovani su zaposleni kao odgovorna lica ispred svoje OJ zadužena za praćenje regulative kojom se regulišu poslovi iz nadležnosti OJ. Služba za razvoj organizacije, u tom dijelu, omogućila je pristup licencama, programima i katalozima, koji sadrže pregled svih propisa, praksi, stavova i mišljenja, kojom se olakšava i omogućava postupanje u skladu sa navedenom Procedurom.

05



ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

5. ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

U skladu sa zakonskim propisima, u CEDIS-u se u oblasti životne sredine obavljaju sledeće aktivnosti:



UPRAVLJANJE OTPADOM

Kao izvorni proizvođač otpada, CEDIS sa istim postupa u skladu sa Planom upravljanja otpadom, donijetim od strane Društva, za period 2020 - 2023 godine, a na koji je saglasnost dala Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. Tokom 2020. godine, CEDIS je ovlašćenim pravnim licima predao ukupno 360,87 T opasnog otpada kao i 310,54 T neopasnog otpada.

U 2020. godini, za prva tri mjeseca bio je u primjeni Plan upravljanja otpadom, koji je donijet za period 2017-2020. godine i važio je do marta 2020. godine, a nakon toga je u primjeni Plan upravljanja otpadom za period 2020-2023 godine.

Za potrebe privremenog odlaganja opasnog otpada, Društvo je zakupilo skladišni prostor u Baru. Društvo je donijelo Odluku o izgradnji sopstvenog skladišta za odlaganje opasnog otpada. Na osnovu Glavnog projekta, pripremljena je tehnička specifikacija za izbor izvođača za izgradnju skladišta, koje će ispunjavati sve predviđene standarde za skladištenje opasnog otpada. Procijenjena vrijednost izgradnje skladišta je EUR 677.996. Zbog ograničenja izazvanih COVID-om 19, izgradnja skladišta je trenutno odložena.

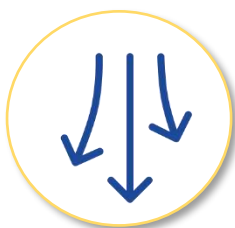
CEDIS je partner „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom koji sadrži PCB u Crnoj Gori“, a koji se odnosi na bezbjedno upravljanje opremom i otpadom koji sadrži PCB. Ovaj projekat će biti realizovan u saradnji sa Ministarstvom Kapitalnih investicija (prethodno Ministarstvo održivog razvoja i turizma), a isti je razvijan od strane UNDP-a.

Cilj projekta je da se, do kraja 2021. godine, otpad i oprema koja sadrži PCB ukloni iz upotrebe, dekontaminira ili kao otpad izveze do postrojenja za uništavanje. Na osnovu Ugovora za ispitivanje sadržaja piralena u sistemu, koji se odnosi na uzorkovanje i ispitivanje ulja screening metodom, koji je Društvo zaključilo sa kompanijom “Rade Končar” iz Skoplja u 2020. godini (ugovor o uzorkovanju ulja screening metodom iz transformatora sa STS-ova), ispitano je ukupno 147 uzoraka.

Centar za ekotoksikološka ispitivanja realizovao je 161 uzorkovanje ulja iz transformatora sa TS.

Kroz Projekat “Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom koji sadrži PCB u Crnoj Gori“, do sada je uzorkovano i analizirano ulje iz 5046 transformatora.

Društvo je, za potrebe Agencije za zaštitu prirode i životne sredine kao i organima lokalne uprave i Zavodu za statistiku, izradilo godišnji izvještaj o otpadu.



ZRAČENJE

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nejonizujućih zračenja („Sl. list CG“ br. 35/13) i Pravilnikom o vrstama zatečenih značajnih izvora nejonizujućih zračenja za koje se izrađuje studija (“Službeni list Crne Gore”, br. 42/15), Društvo je prepoznato kao vlasnik zatečenih izvora nejonizujućeg zračenja.

Zakonom je definisana obaveza izrade Studije korišćenja izvora nejonizujućeg zračenja, čiji je nosilac aktivnosti na izradi Agencija, za koju još uvijek nije raspisan tender, a vlasnici izvora nejonizujućeg zračenja su u obavezi da finansiraju izradu Studije. U 2020. godini su izvršena mjerenja na četiri lokacije. Sva dosadašnja mjerenja uključujući i mjerenja iz prethodnih godina, pokazala su da je nivo nejonizujućeg zračenja u granicama dozvoljenih vrijednosti.



ZAŠTITA NA RADU

U skladu sa obavezama koje proističu iz Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, zahtjevima sistema menadžmenta za bezbjednošću i zdravljem na radu, zahtjevima standarda OHSAS 18001:2007 (MEST OHSAS 18001:2010) za obim sertifikacije Distribucija električne energije i rješenja Ministarstva rada i socijalnog staranja, broj: 170-86/18-3 od 18.12.2018. godine, Društvo obavlja sledeće poslove na polju zaštite i zdravlja na radu iz čl.

40 i 43 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu:

- Ispitivanje uslova radne sredine (buka, osvetljenost i mikroklima);
- Izradu akta o procjeni rizika, sa predlogom mjera za njihovo otklanjanje;
- Periodične preglede i ispitivanja sredstava za rad, električnih i drugih instalacija i sredstava i opreme lične zaštite na radu;
- Reviziju (ocjenu) tehničke dokumentacije sa aspekta primijenjenosti mjera zaštite, tehničkih propisa i standarda, radi utvrđivanja obezbijeđenosti zaštite zaposlenih u objektima za koje je urađena tehnička dokumentacija, za procese rada koji će se obavljati u njima;
- Osposobljavanje i provjeru osposobljenosti za bezbjedan rad zaposlenih;
- I ostale poslove iz člana 40 Zakona o zaštiti i zdravlja na radu.

Društvo je preduzimalo mjere na sprječavanju, smanjenju i otklanjanju nivoa rizika, shodno Aktu o procjeni rizika.

Usvojen je novi Akt o procjeni rizika, realizovano je osposobljavanje za bezbjedan rad 519 zaposlenih, organizovani su zdravstveni pregledi za 879 zaposlenih, od kojih je 11 zaposlenih proglašeno nesposobnim za rad.

Pokrenuta je akreditacija Laboratorije za ispitivanja iz oblasti zaštite na radu, shodno standardu ISO 17025, koja je samostalno ispitala 7.756 ličnih zaštitnih sredstava, od čega je 92,5 % zadovoljilo ispitivanje i izdata su 32 stručna nalaza, kao i 40 nalaza za ispitivanja sredstava rada, elektro i gromobranskih instalacija i uslova radne sredine.



COVID-19

U cilju zaštite zdravlja zaposlenih od obolijevanja izazvanog virusom Covid-19, preduzete su značajne aktivnosti i mjere na preventivnoj zaštiti zdravlja zaposlenih. U ovom periodu, ispoštovane su sve mjere Nacionalnog koordinacionog tijela, i osim što je organizacija rada prilagodjena ovoj situaciji, kontinuirano su zaposlenima obezbjeđivane maske, dezinfekciona sredstva za ruke, rukavice. Zaključen je ugovor sa zdravstvenom ustanovom, kako bi se omogućila provjera zaposlenih na prisustvo virusa, u slučajevima pojave simptoma. Vršena je preventivna dezinfekcija svih poslovnih prostora, kao i dezinfekcija prostorija u kojoj je boravio zaposleni kod koga je potvrđeno prisustvo virusa.

06



DRUŠTVENA ODGOVORNOST

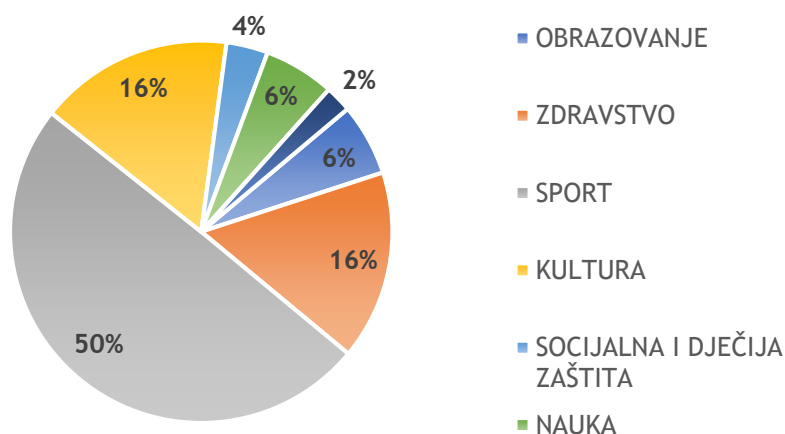
6. DRUŠTVENA ODGOVORNOST

Društveno odgovorno poslovanje (DOP) u Crnogorskom elektrodistributivnom sistemu je usvojeno kao zlatni standard poslovanja, što potvrđuju brojne aktivnosti. Vođeni strateškim pristupom iz kojeg su proizašli jasno postavljeni ciljevi, vizija i timski duh su nas motivisali, da od osnivanja Kompanije, podržimo i realizujemo blizu 180 aktivnosti iz oblasti: obrazovanja, zdravstva, kulture, nauke, sporta, socijalne i dječije zaštite, zaštite životne sredine itd. Podršku smo pružili pojedincima, klubovima, savezima, udruženjima, NVO itd. sa blizu EUR 600.000.

Nagrade za DOP od strane Unije poslodavaca za 2017. 2018. i 2019. godinu, kao i Privredne komore za 2020. godinu su potvrdile opravdanost ovog koncepta poslovanja, ali i obavezale Kompaniju da i u narednom periodu nastavi da doprinosi stvaranju boljeg društva i prema različitim javnostima se odnosi etički i odgovorno.

Korona virus, koji je sa sobom donio novi način poslovanja i življenja, nije nas zaustavio sa aktivnostima tokom 2020. godine, ali jeste ograničio u potpunoj realizaciji planiranih projekata. U 2020. godini realizovane su 43 aktivnosti u iznosu od 155.896 eura. Određene aktivnosti su medijski ispraćene u mjeri u kojoj su to dozvoljavali uslovi u odnosu na korona virus. Pored objava u medijima, informacije su objavljivane i na društvenim mrežama i web stranicama.

Grafički prikaz utrošenih sredstava je dat u nastavku:



OBRAZOVANJE

Cijeneci značaj obrazovanja za razvoj društva u 2020. godini smo realizovali šest projekata i time nastavili da jačamo vezu sa obrazovno-vaspitnim ustanovama u Crnoj Gori. Pružanjem finansijske podrške u iznosu od EUR 9.500 omogućili smo im kvalitetnije izvođenje obrazovno-vaspitnih procesa, ali i stvaranje ugodnijeg ambijenta za boravak i rad nastavnickog kadra i učenika. Podržane su škole kao i NVO na implementaciji raznih projekata usmjerenih na unapređenje obrazovanja.



ZDRAVSTVO

Shodno potpisanom četvorogodišnjem ugovoru (2020-2024) o saradnji, Kliničkom centru Crne Gore uplaćena su sredstva u iznosu od EUR 25.000.

Solidarnost zaposlenih nije izostala ni kod darivanja dragocjene tečnosti - krvi, tačnije naš Klub dobrovoljnih davalaca krvi organizovao je niz akcija širom Crne Gore tokom 2020. Među prvima naši zaposleni su se uključili u klub donatora za podršku crnogorskom zdravstvenom sistemu u borbi protiv pandemije, prikupivši EUR 50.000 za Nacionalno koordinaciono tijelo.



SPORT

Cijeneci značaj kolektivnog i individualnog sporta, kao i postignute rezultate na takmičenjima i 2020. Godine smo podržali pojedince, sportske klubove, saveze, događaje vezane za sport i sportske manifestacije, kroz 16 projekata u iznosu od EUR 77.400. Ponosni smo sponzori rukometne I vaterpolo reprezentacije Crne Gore, kao I fudbalskih, plivačkih I karate klubova.





KULTURA

I pored toga što je pandemija korona virusa “zaustavila” realizaciju kulturnih događaja u 2020. godini za podršku osam projekata izdvojili smo EUR 25.650, koje su pomogle organizaciji podgoričkog božićnog pazara, dramskih predstava I street art festivala.



NAGRADA

Privredna komora Crne Gore je u 2020. godini proglasila najbolje kompanije i privrednike koji su u 2019. godini postigli izuzetne rezultate na polju: uspješnog poslovanja, unapređenja menadžmenta, inovativnosti i društvene odgovornosti. CEDIS-u je pripala nagrada za najbolju kompaniju u dijelu društveno odgovornog poslovanja. Pored ove nagrade, Kompanija je od osnivanja još tri puta nagrađivana iz oblasti društveno odgovornog poslovanja od strane Unije poslodavaca i to 2017, 2018. i 2019. godine. Nagrade su rezultat strateškog pristupa i uvođenja društveno odgovornog poslovanja kao standarda poslovne politike.





OSTALO

U 2020. godini dodijeljena je pomoć za liječenje i školovanje u iznosu od EUR 3.500 za sedam osoba. Sredstva su utrošena u skladu sa Pravilnikom za dodjelu sponzorstava, donacija, pomoći i stipendija, koji propisuje da se za pomoći može utrošiti 2,5 odsto od Budžeta što je za 2020. godinu iznosilo EUR 6.250.

Podrška projektima iz socijalne i dječije zaštite nije izostala ni u 2020. godini. Projekat “I ja želim užinu” sa NVO Roditelji, kao i podrška Crvenom krstu grada Nikšića su samo jedni od sponzorstava iz ove oblasti.

U cilju podrške naučnoj djelatnosti u 2020. godini podržana su dva projekta sa EUR 9.346, za CIGRE i štampanje monografije.

Cijeneći značaj zaštite životne sredine, CEDIS je pokrenuo Projekat e-mobilnosti u okviru kojeg su nabavljena električna vozila. Ustupanjem električnog vozila na pet godina KCCG, još jednom se pokazalo koliko CEDIS kao kompanija brine o potrebi zajednice. Pored toga CEDIS je NVO “Udruženje roditelja sa teškoćama u razvoju, Podgorica” donirao automobile marke TAM, kako bi doprinio lakšem radu Udruženja.



07



INVESTICIJE

7. INVESTICIJE

U nastavku je dat pregled realizovanih investicionih projekata i njihovo poredjenje sa planom i prethodnom godinom:

Opis ulaganja	2020A	2019A	Delta 2020 vs 2019
Primarna mreža	5.041.002	670.947	4.370.055
Sekundarna mreža	2.833.444	2.117.729	715.715
Revitalizacija	14.794.094	6.783.839	8.010.255
AMM III faza	5.516.144	15.365.343	(9.849.199)
Ostala ulaganja	4.415.581	4.182.401	233.180
Otkup infrastrukture	3.610.047	733.861	2.876.186
Optička infrastruktura	1.049.632	3.736.980	(2.687.348)
Ukupno	37.259.944	33.591.100	3.668.844



PROJEKTI

Tokom 2020. godine CEDIS je nastavio aktivnosti na već ranije započetim projektima (njih 256), a započeto je ili je u pripremi 219 novih projekata. Ukupna ulaganja tokom 2020. godine iznose EUR 37.3 miliona i ona su za cca EUR 3.7 miliona veća u odnosu na 2019. godinu.

Ukupna ulaganja na nivou primarne distributivne mreže, kroz 39 projekata, u 2020. godini iznosila su EUR 5 miliona. Od toga je kroz projekte zamjene transformatora u trafostanicama 35/10 kV uloženo cca EUR 1.3 miliona. Najvažniji projekti u primarnoj mreži koji su završeni tokom 2020. godine su:

- 1) Zamjena užeta ALFe sa kompozitnim užetom ACCC veće propusne moći na dijelu DV35kV iznad Skadarskog Jezera
- 2) Građevinska adaptacija objekta TS 35/10kV Rade Končar, Bar
- 3) Izgradnja DV 35 kV "Cetinje - Rijeka Crnojevića - Podgorica"
- 4) 35kV DV Kumbor - Podi (zamjena 35kV DV užeta presjeka 50mm² Cu užeta ALFe užetom 95mm², na dionici dužine cca 4200m)

Značajan procenat ulaganja ostvaren je i kroz investicione projekte koji nijesu okončani tokom 2020. godine, već će se aktivnosti na njihovoj realizaciji nastaviti i tokom 2021. godine. To su prije svega:

- 1) Rekonstrukcija TS 35/10kV "Kumbor"
- 2) 10 kV Postrojenje u TS 110/10 kV Kličevo
- 3) Zamjena užeta 90/15 ALFe sa kompozitnim užetom ACCC veće propusne moći na četiri dalekovoda 35kV na primorju
- 4) Izgradnja DV 35 kV Humci-R.Crnojevića (dionica od TS 35/10 Humci do magistrale Cetinje-Budva)
- 5) Kablovski vod 35 kV od TS 110/35 kV „Podi” do TS 35/10 kV „Kumbor”
- 6) Kablovski vod 35 kV od TS 110/35 kV „Podi” do TS 35/10 kV „Baošići”
- 7) Rekonstrukcija DV 35 kV "Markovići"- "Miločer", Budva
- 8) Rekonstrukcija DV 35kV Glava Zete-Čevo
- 9) 10 kV postrojenje u TS 35/10 kV Centar
- 10) Izgradnja TS 35/10 kV "Velje Brdo"
- 11) Izgradnja KB 35 kV Tivat - Račica

U sekundarnu mrežu je kroz 238 projekta uloženo EUR 2.48 miliona. Od toga je oko EUR 1.7 miliona uloženo u izgradnju novih trafostanica i vodova.

Značajna ulaganja u sekundarnu mrežu, preciznije EUR 14.8 miliona, realizovana su kroz projekat Revitalizacije 10 kV elektroenergetskih vodova i pripadajućih stubnih trafostanica 10/0,4 kV i 0,4 kV niskonaponske mreže. Realizovan je prvi ugovor po osnovu kojeg je revitalizovano 12 dalekovoda:

- 1) DV 10 kV Grahovo (Region 1 - Nikšić)
- 2) DV 10 kV Slap Zete (Region 2 - Danilovgrad)
- 3) DV 10 kV Dolac (Region 3 - Berane)
- 4) DV 10 kV Krute (Region 4 - Ulcinj)
- 5) DV 10 kV Gubavač (Region 6 - Bijelo Polje)
- 6) DV 10 kV Tomaševo (Region 6 - Bijelo Polje)
- 7) DV 10 kV Bijela (Region 7 - Šavnik)
- 8) DV 10 kV Mavrijan (Region 4 - Ulcinj)
- 9) DV 10 kV Podgorica iz Danilovgrada (Region 2 - Danilovgrad)
- 10) DV 10 kV Vrela (Region 3 - Cetinje)
- 11) DV 10 kV Krivošije (Region 5 - Risan)
- 12) DV 10 kV Hoti (Region 2 - Tuzi)

Kroz projekat revitalizacije, realizovan u 2019. I tokom 2020. godine, zamijenjeno je više od 4000 stubova na dalekovodima i cca 900 km užeta. Rekonstruisano je preko 200 stubnih trafostanica i 51 niskonaponska mreža kroz koju je zamijenjen 4441 stub i ugrađeno 233 km SKS-a.

Sopstvenim snagama je revitalizovano 13 dalekovoda u 2020. godini. Revitalizovano je cca 401 km, 10kV nadzemne mreže (zamijenjeno 2540 dalekovodnih stubova), 159 stubnih trafostanica i 69 niskonaponskih mreža. Sopstvenim snagama je u niskonaponskoj mreži u 2019. godini zamijenjeno 1939 stubova, a u 2020. godini 2541 stub.

U okviru AMM projekta je tokom 2020. godine na teritoriji Crne Gore uloženo EUR 3.7 miliona. Od ukupno uložених sredstava na AMM-u na niskom naponu oko polovina je uložena u rekonstrukciju niskonaponskih mreža.

Ulaganja kroz Ostale investicije uključuju ulaganja u uzemljenje neutralne tačke, ulaganja u informacione tehnologije, rekonstrukciju građevinskog dijela elektroenergetskih objekata i implementaciju I faze SCADA projekta.

Tokom 2020. godine realizovan je i Program otkupa elektroenergetske infrastrukture koja je u vlasništvu trećih lica. Ukupna vrijednost otkupljene elektroenergetske infrastrukture iznosi EUR 3.6 miliona.

Ukupna sredstva u iznosu od EUR 1.05 miliona uložena su kroz ugradnju OPGW užadi na 35 kV elektrodistributivnim nadzemnim vodovima i ugradnju ADSS sistema na 10 kV i 0,4 kV elektrodistributivnim nadzemnim vodovima.

I u 2020. godini je zamijenjen veliki broj stubova kroz tekuće i havarijsko održavanje. U nastavku je dat uporedni prikaz zamijenjenih stubova u 2019. i u 2020. godini.

Zamijenjeni stubovi	2019	2020
Tekuće održavanje	1542	684
Havarijsko održavanje	4225	3933
Zahtjevi korisnika	812	2167



PRIGOVORI

U 2020. godini primljeno je 4.875 prigovora preko snabdjevača, od čega je obrađeno 4.825 ili 99 %. Bez osnova je bilo 3.255 ili 68% ukupno obrađenih prigovora kupaca. Najveći broj prigovora kupaca preko 80 % odnosi se na kontrolu mjernog mjesta.

U periodu januar - decembar 2020. godine, primljeno je 3.148 prigovora od korisnika, od čega je obrađeno 2.665 ili 84,7 %. Od ukupno 2.665 obrađenih prigovora, neosnovano je 1.041 ili 39%. Prosječno vrijeme za obradu unutar sektora iznosi 18 dana a za odgovor na zahtjev 30 dana. U periodu januar - decembar 2020. godine, primljeno je 381 prigovora od inspekcija, RAE i državnih institucija. Obrađeno je 358 ili 94% od ukupno primljenih prigovora.

08



CILJEVI I PLANOVI

8. CILJEVI I PLANOVI



RAZVOJ MREŽE

Izgradnja novih trafostanica podrazumijeva i uvođenje novih tehnologija.

Zakonom o energetici najmanje 85% potrošača treba biti opremljeno savremenim sistemom mjerenja i ostvarenje ovog cilja se očekuje tokom 2021. godine.

Dugoročna strateška opredjeljenja CEDIS-a treba da se realizuju kroz:

- Značajno povećanje automatizacije SN i VN mreže
- Jedinstveni i transparentni koncept upravljanja distributivnom mrežom u CEDIS-u
- Koncept inteligentnog upravljanja mrežom koji treba da omogući kako jedinstven nadzor i upravljanje nad kompletnom distributivnom mrežom u nadležnosti ODS-a, tako i uspostavljanje jedinstvenog sistema za praćenje, upravljanje, analizu, optimizaciju, planiranje i izveštavanje o radu/ispadima kompletne DM (Advanced Distribution Management System; ADMS)
- Sistem za kontrolu preuzete električne energije i sistem za praćenje njenog kvaliteta.
- Moderni telekomunikacioni sistem baziran na Ethernet tehnologiji za daljinsko upravljanje i nadzor nad VN i SN objektima u distributivnoj mreži, u cilju unapređenja sistema telekomunikacija i upravljanja
- Moderni ICT sistem za pouzdanu razmenu podataka između upravljačkih centara i njegovu integraciju u telekomunikacioni sistem CEDIS-a
- TS 35/10kV sa modernom opremom i smanjenim troškovima njihovog održavanja.
- Rekonstrukciju EEO
- Stvaranje preduslova za povećanje pouzdanosti
- Stvaranje preduslova za smanjenje gubitaka električne energije.



IMPLEMENTACIJA PROJEKATA - SCADA

Projekat SCADA ima za cilj unapređenje primijenjenog poslovnog modela preduzeća za distribuciju električne energije, na način da se njegovom integracijom u jedinstvenu ICT infrastrukturu obezbijedi uvezanost nezavisnih cjelina. Taj proces će rezultirati boljom

iskorišćenošću postojećih resursa, smanjenjem gubitaka električne energije, kao i skraćenjem vremena trajanja kvarova.

Realizacijom SCADA projekta CEDIS želi da ostvari sledeća dugoročna, strateška opredeljenja:

- Opredjeljenje ka savremenoj energetskoj opremi, postrojenjima i rješenjima
- Smanjenje troškova održavanja, ugradnjom i efikasnim korišćenjem savremene daljinski upravljive „inteligentne“ opreme

- Uvođenje standardizovanih, centralizovanih i savremenih rješenja u sistem upravljanja sa mogućnostima integracije takvog rješenja sa ostalim IT sistemima
- Smanjenje gubitaka električne energije, optimizacijom rada, nadzora i planiranja distributivne mreže
- Unapređenje performansi rada distributivne mreže, smanjenjem trajanja kvarova, poboljšanjem naponskih prilika i podizanjem kvaliteta isporučene električne energije
- Efikasno upravljanje i održavanje, smanjenjem vrijednosti indeksa pouzdanosti SAIDI, SAIFI
- Priprema za redovno priključenje novih vrsta potrošača/proizvodnje električne energije (npr. električni automobili i distributivni generatori)
- Uspostavljanje novih servisnih usluga koje će postati dostupne kupcima električne energije (Integracija sa modernim CALL centrom koji će omogućiti pružanje novih usluga korisnicima, npr. servisne informacije i sl.)
- Značajno osavremenjavanje i povećanje tehničkih performansi Sistema
- Prognoza kratkoročne i dugoročne potrošnje električne energije i distributivne generacije putem dinamičkog modelovanja mreže
- Smanjenje neisporučene el. energije

Generalan koncept implementacije SCADA i ADMS sistema u CEDIS-u obuhvata sledeće:

- SCADA i ADMS
- Komunikacionu infrastrukturu
- Priprema objekata za integraciju sa SCADA i ADMS sistemom (novi energetske objekti, rekonstrukcija postojećih sa ugradnjom LSDU-lokalni sistemi daljinskog upravljanja)
- Obuka korisnika i održavanje sistema

SCADA projekat obuhvatiće nadzor i upravljanje TS 110(35)/10kV, TS 35/10kV, automatizovanim TS 10/0,4kV, reklozerima, sekcionerima itd.

Zbog kompleksnosti i obima radova, ali i ispitivanja i testiranja, projekat će se realizovati u više faza. Prva faza realizacije projekta odnosi se na Regione 2, 4 i 5 (južni i centralni dio), dok je implementacija SCADA projekta na sjevernom dijelu planirana kroz drugu fazu.

Početak realizacije projekta planiran je za 2021. god., nakon raspisivanja tendera za izbor najpovoljnijeg izvođača. Planirana dinamika realizacije faze I je uslovljena danom zaključivanja Ugovora:

- Izrada Glavnog projekta - 6 mjeseci
- Revizija Glavnog projekta - 3 mjeseca
- Realizacija - 24 mjeseca

U toku realizacije faze I projekta pripremaće se faza II kako bi se obezbijedio kontinuitet implementacije projekta, što je ključno za ovaj projekat i njegovu punu valorizaciju.

Detaljnou projektnou dokumentacijou cjelokupnog rešenja biće obuhvaćeno:

- SCADA: arhitektura, hardver, softver, integracija, funkcionalnosti, testiranje i funkcionalno ispitivanje
- ADMS: arhitektura, hardver, softver, integracije, funkcije i funkcionalnosti, testiranje i funkcionalno ispitivanje

- Telekomunikacije: arhitektura, hardver, integracija, testiranje i funkcionalno ispitivanje
- Elektroenergetska oprema: oprema, integracija, funkcionalno ispitivanje i testiranje
- Integracija SCADA sistema sa ostalim informacionim sistemima CEDIS-a (tehnička baza, GIS, baza kupaca, ...)

Ovakav sistem SCADA+ADMS obezbijediće dinamičku vizuelizaciju, praćenje i kontrolu električne energije u distributivnom sistemu. Istovremeno ADMS će sadržati širok spektar energetske aplikacije za pogon mreže, analizu, regulaciju, planiranje i optimizaciju distributivnog sistema.

Važan aspekt ovog projekta je i “prenos” znanja iz ove oblasti na zaposlene CEDIS-a, uz unapređenje organizacije CEDIS-a i optimalno upravljanje ljudskim resursima. Stoga, realizacija ovog projekta mora pratiti i razvoj organizacije CEDIS-a, uz neophodno planiranje optimalnog broja zaposlenih koji će biti uključeni u realizaciju projekta uz (prethodno, i uporedo sa realizacijom projekta) sprovođenje specijalističkih obuka i kurseva. Zaposleni treba da budu adekvatno pripremljeni za praćenje realizacije ovog, tehnički jako složenog projekta u dijelu same realizacije i u dijelu korišćenja sistema. Takođe je potrebno planirati i popunjavanje nedostajućih radnih mjesta prije završetka implementacije projekta u skladu sa utvrđenim konceptom projekta. Zaposleni moraju imati vremena da se upoznaju sa sistemom i njegovim mogućnostima kako bi se obezbijedila njegova potpuna upotreba danom puštanja u rad.

Ovakvim sistemom SCADA+ADMS omogućiće se optimalno korišćenje distribuiranje proizvodnje (CEDIS, OPS) uz stvaranje uslova za dodatno unapređenje tržišta el. energije u Crnoj Gori, pomoćnih usluga i sl. u skladu sa direktivama EU.

Implementacija ovog projekta zajedno sa kontinuiranim ulaganjem u distributivnu mrežu je najbolja i jedina moguća priprema DS za sve buduće izazove u pogledu podizanja kvaliteta i kontinuiteta usluge, opsluživanja značajno većeg broja obnovljivih izvora el. energije priključenih na DS, e-mobilnosti i u pogledu unapređenja tržišta el. energije u Crnoj Gori.



GEOGRAFIČKI INFORMACIONI SISTEM: GIS ONLINE

Geografski Informacioni Sistem (GIS) omogućava import postojećih i budućih geo-fajlova, njihovu adekvatnu prezentaciju na geo-mapi, kao i pravljenje brojnih geografski orjentisanih izvještaja, kao i prezentacija podataka o objektima na geo-mapi. Jedan od ciljeva je, takođe, jedinstveno označavanje geolokacija u GIS-u i ostalim aplikativnim rješenjima koje kompanija posjeduje (EBS, Bitrix).

Kompanija uskoro na produkciju pušta treću unaprijeđenu generaciju svoga GIS rješenja. GIS online predstavlja savremeni energetske GIS sistem u kome su svi objekti elektro-energetske mreže pomoću logičkih veza i grafičke konektivnosti povezani u smjeru kretanje energije kroz mrežu. On u sebi integriše:

- Kompletan GIS sa grafičkim alatima za crtanje elektro-energetske mreže
- Tehničku bazu podataka
- Bazu nelegalnih potrošača
- Bazu potrošača (integracija sa Billing-om)

- Mobilnu aplikaciju za ažuriranje atributa i upload fotografija
- Modul za validaciju unesenih podataka
- Modul za izvještavanje



DIGITALIZACIJA KOMPANIJE

U cilju povećanja efikasnosti, boljeg upravljanja procesima, povećanja kvaliteta usluge potrošačima, veće transparentnosti, stvaranja mogućnosti za pravljenje raznih izvještaja, KPI analiza, boljeg sagledavanja procesa po dubini i donošenja ispravnih odluka od strane management-a, kompanija se opredijelila za digitalizaciju ključnih poslovnih procesa. Proces management software nabavljen za tu svrhu je Bitrix24. Do sada smo u korporativni portal Bitrix implementirali sljedeće poslovne procese: Prigovori krajnjih korisnika, Prigovori od strane snabdjevača, Podnesci od strane RAE, UIP i drugih državnih institucija i Sudska pismena. U sistemu je obrađeno oko 35.000 predmeta koji se jednostavno mogu pretražiti po svim parametrima i u njima jasno vidjeti personalizovani tok i dinamika obrade sa svom pratećom dokumentacijom.

Poslovni procesi čija digitalizacija je u toku se odnose na:

- Upravljanje nabavkama
- Imovinsko pravni odnosi
- Upravljanje investicijama
- Aktivacija osnovnih sredstava



PREUZIMANJE SVIH SISTEMSKIH SERVISA OD EPCG

Kompanija je realizovala tender za opremanje Server sale primarne lokacije, kojim je obezbijedena najsavremenija serversko-komunikaciona oprema. Sektor za ICT je od EPCG-a kompletno preuzeo i samostalno održava sve sistemske servise:

- WSUS server (centralizovano upravljanje Windows update-ima)
- Domain controller/Active Directory
- Antivirus rješenje
- Mail server

Nedavno je implementirana mini rezervna lokacija u TS Centar gdje se pohranjuju svi dnevni bekapi kompletnog Cedis informacionog Sistema i koja bi u slučaju katastrofe primarne lokacije poslužila za ponovno podizanje svih servisa.

Kompanija u tekućoj godini planira realizovati tender za nabavku opreme za rezervnu lokaciju (DRC lokacija) kojim ćemo obezbijediti kontinuitet poslovanja u slučaju katastrofe primarne lokacije bez gubitka podataka i sa razumnim vremenom oporavka.

09



UPRAVLJANJE RIZICIMA

9. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Poslovanje Društva je izloženo različitim finansijskim rizicima: tržišni rizik (koji obuhvata rizik kamatne stope i rizik cijena), rizik likvidnosti i rizik tokova gotovine. Društvo nije izloženo valutnom riziku. Upravljanje rizicima u Društvu usmjereno je na nastojanje da se u nepredvidivosti finansijskih tržišta potencijalni negativni uticaji na finansijsko poslovanje Društva svedu na minimum.



TRŽIŠNI RIZIK

Tržišni rizik je rizik da će fer vrijednost finansijskih instrumenata fluktuirati zbog promjene tržišnih cijena, kao što su rizik od promjene kamatne stope i valutni rizik, koji će uticati na rezultat Društva ili vrijednost njegovih finansijskih instrumenata.

Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku u okviru prihvatljivih granica, uz optimizaciju prinosa.



RIZIK OD PROMJENE KAMATNE STOPE

Društvo je izloženo raznim rizicima koji kroz efekte fluktuacija na tržištu kamatne stope utiču na finansijsku poziciju i tokove gotovine Društva.

Rizik promjene kamatne stope je rizik da će budući novčani tokovi finansijskih instrumenata fluktuirati zbog promjene tržišnih kamatnih stopa. Izloženost Društva riziku od promjene kamatnih stopa na tržištu odnosi se prvenstveno na kredit odobren od strane vlasnika Društva, EPCG AD, i kredit odobren od EBRD-a.

Društvo vrši analizu izloženosti riziku od promjene kamatnih stopa na dinamičkoj osnovi uzimajući u obzir alternativne izvore finansiranja i refinansiranja, prije svega za dugoročne obaveze, jer one predstavljaju najznačajniju kamatonosnu poziciju.

Na dan 31. Decembra 2020. godine saldo pozajmica Društva odnosi se na finansijske instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom koja zavisi od EURIBOR-a. Obzirom da su kreditni angažmani vezani za EURIBOR postoji kamatni rizik sa aspekta zaduživanja kod banaka i ostalih finansijskih institucija.

Finansijski instrumenti sa fluktuirajućom kamatnom stopom čine tokove gotovine Društva podložne riziku promjene kamatnih stopa, a finansijski instrumenti sa fiksnom stopom čine tokove gotovine Društva podložne riziku promjene tržišnih kamatnih stopa.



KREDITNI RIZIK

Kreditni rizik je rizik da ugovorna strana neće ispuniti svoje obaveze u vezi sa finansijskim instrumentom, što bi dovelo do finansijskih gubitaka. Društvo je izloženo kreditnom riziku kroz aktivnosti finansiranja, uključujući gotovinu i depozit kod banaka, potraživanja i druga sredstva. Društvo posluje sa renomiranim bankama i finansijskim institucijama u Crnoj Gori.

Izloženost Društva kreditnom riziku dijelom se odnosi na gotovinu kod banaka i kratkoročne plasmane kod banaka, uvećanu za pripadajuću obračunatu kamatu. Društvo ublažava izloženost kreditnom riziku plasiranjem sredstava samo kod određenih banaka koje su

ocjenjene kao prihvatljive na osnovu sprovedene analize relevantnih kriterijuma, kao što su adekvatnost kapitala, likvidnost i kreditna sposobnost.

OSTALI RIZICI

Planom integriteta CEDIS-a identifikovano je sedam rizičnih oblasti koje mogu narušiti integritet Društva.

Monitoring sprovođenja Plana integriteta CEDIS-a ima za cilj stvaranje uslova blagovremenog prepoznavanja rizika kako bi se preduzele aktivnosti na eliminaciji istih.

Struktura plana integriteta sastoji se od sljedećeg:

- Oblasti rada koje su prepoznate kao podložne riziku;
- Radna mjesta koja mogu biti podložna riziku u okviru pomenutih rizičnih oblasti;
- Definisana vrste osnovnih rizika u odnosu na određenu oblast i radna mjesta;
- Postojeće mjere kontrole;
- Konkretizovanje preostalog rizika (rezidualnog)
- Ocjena intenziteta rezidualnog rizika,
- Predložene mjere za smanjenje ili otklanjanje rizika;
- Određivanje odgovorne osobe za praćenje sprovođenja predloženih mjera,
- Rok za ispunjenje mjera
- Status rizika;
- Opis i ocjena realizacije mjera

Oblasti rizika su podijeljene na opšte i posebne.

U opšte oblasti spadaju:

- Rukovođenje i upravljanje
- Kadrovska politika, etično i profesionalno ponašanje zaposlenih
- Planiranje i upravljanje finansijama
- Čuvanje i bezbjednost podataka i dokumenata

U posebne oblasti spadaju:

- Odnosi sa javnošću
- Slobodan pristup informacijama
- Odnos sa korisnicima

U nastavku je dat tabelarni prikaz procijenjenog rizika za identifikovane oblasti rizika:

Oblasti rizika	Procijenjeni rizik
1. Rukovođenje i upravljanje	Nizak
2. Kadrovska politika, etično i profesionalno ponašanje zaposlenih	Nizak
3. Planiranje i upravljanje finansijama	Srednji
4. Čuvanje i bezbjednost podataka i dokumenata	Srednji
5. Odnosi sa javnošću	Nizak
6. Slobodan pristup informacijama	Srednji
7. Odnos sa korisnicima	Nizak

Postignut je dogovor da CEDIS uvede djelotvoran program usklađenosti poslovanja sa standardima integriteta, što je podrazumijevalo vršenje procjene rizika iz oblasti integriteta i donošenje inoviranog Plana integriteta (PI). EBRD je angažovao GoodCorporation kao spoljnog konsultanta sa zadatkom da procijeni adekvatnost prve verzije Plana integriteta CEDIS-a I da preporuke za unapređenja usklađenosti poslovanja CEDIS-a sa standardima integriteta.

PREPORUKE I NJIHOVA IMPLEMENTACIJA

Konsultanti GoodCorporation su u 2018. godini održali niz sastanaka sa ključnim rukovodiocima CEDIS-a, analizirali relevantne propise iz ove oblasti kao i dokumentaciju i procese ključne za upravljanje rizicima iz oblasti integriteta, te dali preporuke za unapređenje istih. Takođe, održana je radionica koja je rukovodstvu CEDIS-a dala smjernice kako da djelotvorno implementira kontrole iz oblasti integriteta.

U svom izvještaju, Revizija usklađenosti sa standardima integriteta (Revizija), GoodCorporation je dala ukupno 69 preporuka za implementaciju u 32 stavke. Od 69 preporuka, 36 ima visok, 27 srednji i 6 niski prioritet. Preporuke su se odnosile na reviziju Plana integriteta, odnosno uspostavljanje mehanizama češće procjene implementacije mjera i njihove realizacije. Takođe, preporuke su se odnosile i na izmjenu Etičkog kodeksa i njegovo približavanje zaposlenima kao i obuke iz ove oblasti. Dio preporuka se odnosio na javne nabavke, finansije i odnose sa državnim institucijama.

CEDIS je, tokom 2019/2020. godine intenzivno radio na implementaciji datih preporuka. Usvojen je novi Etički kodeks koji sadrži sve preporuke iz Revizije i koji je adekvatno iskomuniciran među zaposlenima. Vrš se edukacija zaposlenih na temu izgradnje integriteta i sprječavanja korupcije u sklopu Programa profesionalnog osposobljavanja zaposlenih. Usvojen je i novi Plan integriteta sa povećanim brojem mjera za smanjenje rizika (50% više u odnosu na P.I. 2017). Osim povećanja broja mjera, novim Planom integriteta je, za određene oblasti, predviđena veća učestalosti kontrola sprovođenja mjera, vođenje evidencije o izvršenim kontrolama i češće izvještavanje o nalazima kontrole i eventualnim preduzetim mjerama. Od 69 preporuka uspješno je realizovano 35 (50,73%), s tim što je akcenat implementacije bio na preporukama visokog i srednjeg prioriteta. Tako je od 36 preporuka visokog prioriteta uspješno realizovano 22 (61,12%) a od 27 preporuka srednjeg prioriteta, realizovano 13 (48,15%). U nastavku je tabela sa statističkim prikazom realizacije preporuka po prioritetima:

Prioritet	Visok	Srednji	Nizak	Ukupno
Status				
Realizovano	22	13	0	35
Djelimično realizovano	1	2	0	3
U toku	4	2	0	6
U razmatranju	9	10	6	25
UKUPNO:	36	27	6	69



RIZIK LIKVIDNOSTI

Rizik likvidnosti je rizik da Društvo neće moći da ispuni svoje obaveze. Društvo upravlja likvidnošću na način da sve preuzete obaveze izmiri u trenutku dospijanja.

Društvo ima dovoljnu količinu visoko likvidnih sredstava, koja mu omogućava da ispuni svoje obaveze prema dobavljačima i ostale obaveze kada dospiju. Krajnja odgovornost za upravljanje rizikom likvidnosti je na rukovodstvu Društva. Društvo upravlja rizikom likvidnosti stalnom kontrolom aktuelnih i projekcija novčanih tokova. Društvo ne koristi finansijske derivate.

Projekcija ukupnih tokova gotovine vrši se na nivou Društva. Služba finansija prati kontinuirano likvidnost Društva kako bi obezbijedila dovoljno gotovine za potrebe poslovanja.

Višak gotovine iznad nivoa potrebnog za upravljanje obrtnim kapitalom polaže se kao višak gotovine na kamatonosne tekuće račune, oročene depozite, uz odabir instrumenata sa odgovarajućim rokom dospijanja.



OPERATIVNI RIZIK

Obzirom da Društvo posluje u industriji koja je regulisana od strane RAE, a koja definiše maksimalno odobrene prihode iz regulisane delatnosti, Društvo je izloženo operativnom riziku kroz odstupanje ključnih operativnih parametara od onih koji su korišćeni za potrebe definisanja maksimalno odobrenih prihoda.

Neki od ključnih uzroka operativnog rizika su:

1) Pandemija virusa COVID-19 obilježila je 2020. godinu i nastavlja da utiče i na poslovanje u 2021. godini kroz negativan uticaj na turizam, te samim tim i na distributivnu potrošnju, operativnost dobavljača, kao i kompletnu ekonomiju u državi.

2) Gubici u distribuciji električne energije

RAE odobrava 8.45% dozvoljenih tehničkih gubitaka u distributivnom sistemu. CEDIS je u 2020. godini ostvario gubitke od 12,93%. Obzirom da se gubici iznad dozvoljenih moraju nadoknaditi iz prihoda CEDIS-a, svako povećanje ostvarenih gubitaka iznad dozvoljenih predstavlja značajan poslovni rizik za Društvo. Pored tehničkih razloga za nastanak gubitaka, ovim gubicima doprinosi i neovlašćena potrošnja od strane krajnjih korisnika. CEDIS aktivno radi na smanjivanju ostvarenih gubitaka pa je tako u 2020. godini zabilježeno 0.17% manje gubitaka nego u 2019. godini. Društvo sprovodi niz aktivnosti u cilju smanjenja gubitaka i to kroz unapređenje sistema mjerenja potrošnje, smanjenje nelegalne potrošnje, uvođenje sistema za daljinsko očitavanje kontrolom mjernih mjesta itd.

3) Operativni troškovi

Troškovi poslovanja Društva nastali u cilju obavljanja regulisanje djelatnosti, predstavljaju važan element u formiranju maksimalno odobrenih prihoda. S tim u vezi, svako odstupanje ostvarenih operativnih troškova u odnosu na iznos odobren za regulatorni period, predstavlja potencijalni rizik za finansijsku poziciju Društva. Iz tog razloga, Društvo ima razvijenu metodologiju praćenja troškova i kontrole odstupanja, gde su sve kategorije troškova alocirane na vlasnike, tj. odgovorna lica. Mjesečnim praćenjem ostvarenih rashoda i

poređenje sa budžetom omogućuje rukovodstvu Društva da na vrijeme identifikuje materijalna odstupanja i od odgovornih lica za te kategorije zatraži korektivne mjere u cilju kontrole daljih odstupanja.



FINANSIJSKI RIZIK

Osnovna djelatnost Društva ne zahtijeva oslanjanje Društva na finansijske instrumente koji bi značajnije mogli da utiču na finansijski položaj i uspješnost poslovanja Društva.

Rizici kojima je Društvo izloženo, prikazani su u tabeli u nastavku:

Uzrok rizika	Vrsta rizika	Vjerovatnoća	Uticaj
Potraživanja	Finansijski rizik	Mala	Srednji
Gubici na mreži	Operativni	Srednja	Srednji
Operativni troškovi	Operativni	Srednja	Nizak
Kvalitet napajanja	Operativni	Srednja	Srednji
Depoziti	Finansijski	Mala	Nizak
Investicije	Operativni	Velika	Srednji

Vjerovatnoća:

- ❖ **Velika** - Velika vjerovatnoća da će se rizičan slučaj dogoditi;
- ❖ **Srednja** - Postoji određena vjerovatnoća da se rizični događaj dogodi;
- ❖ **Mala** - Vjerovatnoća da će se dogoditi rizični događaj je mala ili ne postoji.

Uticaj:

- ❖ **Visok** - Posljedice odigravanja rizičnog događaja mogu dovesti do prestanka poslovanja ili u velikoj mjeri uticati na nastavak poslovanja organizacije;
- ❖ **Srednji** - Posljedice rizičnog događaja negativno utiču na misiju i viziju organizacije;
- ❖ **Nizak** - Posljedice mogu da utiču na svakodnevne operativne procese koji se odvijaju unutar organizacije.